

таких уявлень виникають розумові процеси, формуються естетичні почуття, розвивається особистість.

Список використаних джерел:

1. Данилюк Т.Б., Чеботарьова О.В. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Цікавий світ Монтесорі» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти з інтелектуальними порушеннями/ МОН України. Київ. 2018
2. Жук Т.Я., Трикоз С.В. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток психомоторики та сенсорних процесів» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти з інтелектуальними порушеннями/ МОН України. Київ. 2018
3. Трикоз С.В. Зміст і завдання сенсорного виховання дітей з інтелектуальною недостатністю. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами*. 2010. №7. С.240-246.
4. Федорович А.В. Особливості ознайомлення дітей з кольором у системі сенсорного виховання Марії Монтесорі. Київ: Молодь і ринок, 2016. №9. С.53-57

Завацька Л. М.,
кандидат педагогічних наук, професор,
директорка ННІ психології та соціальної роботи,
Національний університет «Чернігівський колегіум»
Імені Т.Г.Шевченка, м.Чернігів, Україна

МІЖДИСЦИПЛІНАРНЕ ВЕДЕННЯ ВИПАДКУ У ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОМУ СУПРОВІДІ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Дитинство чудовий і разом з тим відповідальний час формування особистості. Сам процес залежить від внутрішніх факторів індивідуального розвитку (активність в реалізації провідної діяльності; стійкість пізнавальних

інтересів; рівень сформованості соціальної відповідальності; вміння долати індивідуальні комплекси, страхи, фобії; мотивація до навчання), а з іншого боку швидкість формуючих процесів залежить від фахівців, які працюють з дитиною, застосовуючи відповідні технології та методики навчання і виховання. Особливу роль в організації соціальної ситуації розвитку дитини належить психолого-педагогічному супроводу. У дітей з особливими освітніми потребами «нарощування» актуального досвіду соціальної взаємодії, морально-етичні уявлення, формування індивідуальних способів відтворення пізнавальної інформації в основному здійснюється під керівництвом або в тісній співпраці з важливими дорослими – батьками, педагогами та зацікавленими фахівцями. Порядком організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2011р. [№ 872](#), визначено, що у загальноосвітніх навчальних закладах здійснюється психолого-педагогічне супроводження дітей з особливими освітніми потребами у класах з інклюзивним навчанням працівниками психологічної служби (практичними психологами, соціальними педагогами) цих закладів та відповідними педагогічними працівниками.

Ідея супроводу (від англ. *guideness*) виникла як практичне втілення ідеї гуманістичного й особистісно-зорієнтованого підходу до людини. Головним завданням супроводу є створення умов для повноцінного розвитку і становлення особистості, захист прав на отримання освіти, розвиток відповідно до потенційних можливостей людини в реальних умовах існування.

В галузі освіти системи допомоги людині у розвитку мають давню історію, але технології супроводу дітей з особливими освітніми потребами в Україні впроваджуються протягом останнього десятиліття. Наразі разом із формуванням гуманістичних орієнтацій у педагогіці стала розвиватися вітчизняна система супроводу, яка виступає гарантом права людини на повноцінний розвиток.

Концепція супроводу, як освітня технологія базується на:

- досвіді допомоги і підтримки дітей в освіті;
- досвіді функціонування спеціалізованих служб, які забезпечують різноспрямовану підтримку дітей та їхніх батьків;
- розробці координаційних, науково-методичних і експертних рад, що забезпечують розвиток освітніх закладів;
- реалізації у країні міжнародних програм зі створення системи супроводу людей з особливими потребами в освітньому середовищі;
- дослідно-експериментальній та інноваційній роботі різних груп викладачів, соціальних працівників, соціальних педагогів і психологів.

Питання психологічного і соціального супроводу дітей знаходиться на перетині функцій багатьох спеціалістів, а тому не можуть бути віднесені до сфери професійної діяльності виключно одного з них. Варто зазначити, що в основу супроводу покладено процес взаємодії працівника супроводу і дитини з особливими потребами, результатом якого є рішення і дії, що ведуть до прогресу в розвитку особистості. Важливо й те, що носієм проблеми розвитку людини є не тільки вона сама, але й її середовище: батьки, вчителі, асистенти, соціальні працівники тощо. В основу практичного здійснення процесу супроводу покладено єдність таких чотирьох функцій:

- діагностика проблеми, що виникла;
- інформування про проблему та шляхи її вирішення;
- консультування на етапі прийняття рішення і розроблення плану вирішення проблеми;
- первинна допомога на етапі реалізації плану вирішення проблеми [2].

Ми ж розглядаємо психолого-педагогічний супровід з позицій інтегративної парадигми з можливістю використання технології міждисциплінарного ведення випадку.

Міждисциплінарне ведення випадку в соціальній роботі тісно пов'язане з таким фундаментальним поняттям як «соціальний випадок», що визначає

не стільки складну життєву ситуацію, викликану несприятливими обставинами, але й самого отримувача послуг, в нашому випадку – дитину з особливими освітніми потребами. На розв'язання її проблем і спрямовано ведення випадку. У закладі загальної середньої освіти згідно наказу №609 від 08.06.2018 Міністерства освіти та науки України «Про затвердження примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти» до складу команди супроводу входять: постійні учасники – директор або заступник директора з навчально-виховної роботи, вчитель початкових класів (класний керівник), вчителі, асистент вчителя, практичний психолог, соціальний педагог, вчитель-дефектолог (з урахуванням освітніх потреб дитини з особливими освітніми потребами), вчитель-реабілітолог та батьки або законні представники дитини з особливими освітніми потребами тощо; залучені фахівці – медичний працівник закладу освіти, лікар, асистент дитини, спеціаліст системи соціального захисту населення, служби у справах дітей тощо. У закладах освіти в команді психолого-педагогічного супроводу соціальний педагог є тим фахівцем, який може здійснювати ведення випадку стосовно дитини її оточення та працюватиме з іншими зацікавленими особами. Ця технологія дає можливість ретельно спланувати комплекс заходів, які здійснюються командою психолого-педагогічного супроводу і одночасно фіксувати покроково «соціальний випадок» захисту прав та інтересів дитини щодо покращення якості її життя. Перевагою «ведення випадку» є встановлення довірливих стосунків між командою психолого-педагогічного супроводу та дитиною, яка навчається у інклюзивному закладі. В межах цього методу фахівці аналізують потреби дитини і, відповідно, мають можливість організувати, координувати та прослідкувати отримання дитиною послуг та оцінити їх ефективність.

Таким чином, використання зазначеного методу надасть можливість команді в повній мірі застосувати принципи міждисциплінарного «ведення випадку»:

- професіоналізм членів міждисциплінарної команди;
- пріоритет інтересів дитини з особливими освітніми потребами і добровільність отримання послуг;
- активна участь дитини з особливими освітніми потребами в міждисциплінарному веденні випадку і розвиток особистісного потенціалу;
- ефективний обмін інформацією щодо ведення випадку;
- індивідуальна відповідальність фахівця та оцінка якості та ефективності міждисциплінарної допомоги у «веденні випадку».

Список літературних джерел:

1. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практ. посіб. / за ред. Т. Лормана, Дж. Деппелер, Д. Харві. Київ, 2010.
2. Кобильченко В.В. Теоретичні основи психолого-педагогічного супроводу молодших школярів з порушеннями зору: монографія. Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2017.
3. Положення про команду психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої та дошкільної освіти /Наказ Міністерства освіти і науки України, м. Київ, №609 від 08.06.2018 р.

Засенко В.В.,
 доктор педагогічних наук, професор,
 дійсний член НАПН України,
 радник директора ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України,
 м. Київ, Україна

ОСВІТА ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

В УМОВАХ МИРУ І ВІЙНИ

Проблема забезпечення якісного і ефективного психолого-педагогічного супроводу осіб з особливими потребами, безсумнівно, є